



QUIM MONZÓ, ESCRIPTOR

Text: LLUÍS BONADA / Fotos: RICARD CUGAT

"No hi ha tant país com ens pensàvem"

L'escriptor Quim Monzó ha publicat el recull de contes 'Guadalajara' a Quaderns Crema. És l'escriptor català més llegit. Ha obtingut els premis Ciutat de Barcelona, Prudenci Bertrana, el dels Lectors d'EL TEMPS i, tres vegades, el de Crítica 'Serra d'Or'.

Quim Monzó, nascut a Barcelona l'any 1952, ha publicat a Quaderns Crema, l'editorial de gairebé tota la seva vida, un nou llibre de ficció, el recull de narracions *Guadalajara*, catorze relats aplegats en cinc apartats. És el primer llibre de ficció que publica després d'*El perquè de tot plegat*, un dels impactes d'aquest final de segle als Països Catalans. És el llibre que fa dotze dels que té publicats a Quaderns Crema. Quatre de relats: *Uf, va dir ell, Oivetti, Moulinex, Chaffoteaux et Maury, L'illa de Maians* i *El perquè de tot plegat*. Dues novel·les, *Benzina* i *La magnitud de la tragèdia*. I cinc aplecs d'articles: *El dia del senyor, ZZZZZZZZ, La maleta turca, Hotel Intercontinental* i *No plantaré cap arbre*.

—*Recordo haver-vos sentit dir que la novel·la amb la qual vàreu obtenir el premi Prudenci Bertrana, L'udol del griso al caire de les clavegueres, era una broma, que l'havíeu escrita perquè amb un títol així es podia guanyar el premi. El fet és que no l'heu volguda reeditar mai. Però el vostre editor, Jaume Vallcorba, va descobrir-hi un bon escriptor. Gràcies a aquella novel·la, vàreu poder editar a Quaderns Crema. Com us ho expliqueu, això?*

— El llibre no era pas escrit en broma. El títol sí que ho era: llarguíssim i en un català que obligava la gent a anar corrents al diccionari. La novel·la, jo me la creia de debò. En l'ambient d'aquell moment o escrivies així o creies que t'equivocaves. Si un text s'entenia massa, era negatiu. Calia escriure tex-

tos, no novel·les o contes, sinó textos. Llavors arribaves a la perfecció.

—*Però no l'heu volguda reeditar.*

—No. Em fa vergonya. L'estructura narrativa era bona. Però tant la llengua com els personatges són molt innocents. Vallcorba devia veure-hi alguna cosa d'interès per damunt de les coses ridícules.

—*Tampoc no heu tornat els diners del premi, suposo...*

—Per què els havia de tornar? Per cert, la primera edició es va fer sense contracte perquè en aquella època era a Kansas City. A més, els diners del premi em van anar molt bé. Me'n vaig anar al Brasil, vaig treure el carnet de conduir i vaig pagar l'entrada d'un Dos CV. Fixa't les dues-centes mil pessetes per quant van donar.

—*Quantes proposicions refuseu cada mes? Pregons, conferències, taules rodones, pròlegs, presentacions, inauguracions...*

—Ara menys. Des de *L'illa de Maians*. L'època culminant d'ofertes devia ser entre els anys 87-88 i el 92. Aquells anys, en rebia unes trenta, quaranta el mes. Suposo que ha baixat perquè quan dius que no, la gent diu: aquest és dels qui diu que no, i ja no t'ho

proposen. Però encara en rebo moltes.

—*En recordeu cap de pintoresca?*

—La més bèstia, la guardo. Em donaven el tema i tot. L'any 1985, el Museu del Vi de Vilafranca m'escrui una carta notificant-me que organitzen un cicle de conferències, en commemoració de l'aniversari de la mort, a la vila, del rei Pere II el Gran.

"M'han preguntat moltes vegades per què escric i cada cop he canviat de resposta. És una pregunta amb trampa, com creus en la felicitat?, i sempre busques una resposta brillant, per quedar bé."



Com pots llegir tu mateix, m'hi deien: "Excel·lent coneixedor que sou de la nostra literatura, ens podríeu parlar de la figura del Rei Pere el Gran com apareix en un dels contes del *Decameró* de Joan Boccaccio i en alguns passatges de la *Divina Comèdia*".

—*Pots fer acabar de fer un tast de vins massa generós.*

—Sí. Tots borratxos, segur. Com poden pensar en mi?

—*I coses estranyes?*

—Una de les coses més divertides. Un dia un individu em va enviar un xec de 150 pessetes del Premi Carajillo que ell atorga. Ho hauré de posar a la contracoberta: Premi Carajillo. El que em demanaven molt era, a més de les conferències i presentacions, parlar a grups determinats de gent d'alguna cosa. Per exemple, fer una conferència sobre Catalunya a uns estudiants estrangers.

—*Hi deu haver alguna cosa que no us han ofert i sí que faríeu de gust, no?*

—Francament, no sóc gens inclinat a fer coses que no siguin llegir i escriure. Si pogués fer la vida més monòtona del món, la faria.

—*Heu variat mai el vostre sistema d'elaboració dels contes?*

—Jo diria que és de les coses que continuen igual al pas dels anys. Així com canvia la manera d'escriure, poleixes la tècnica o suprimeixes adjectius, el procés és sempre el mateix: una frase o una imatge que t'excita. De molts contes en recordo l'origen. Recordo, per exemple, la persona que, en una festa, va creuar les cames d'una determinada manera i això em va inspirar un dels contes del llibre. O quan vaig sentir aquella frase que és l'origen d'un altre. La imatge inicial va evolucionant per vida pròpia fins que arriba a tenir un sentit. Alguns, però, arriben a tenir un sentit estúpid i se'n van a la paperera.

—*Heu dit que heu canviat la vostra manera d'escriure. Ha estat una evolució diguem-ne natural o molt pensada?*

—Suposo que hi ha totes dues coses, però jo hi veig una cosa molt natural. *L'udol* és un llibre ple de metàfores que em semblen brillants i d'adjectius coloristes. *Olivetti* ja no és tan escandalosament colorit i la cosa es va depurant de forma natural. L'any 82 entro a Catalunya Ràdio amb en Jordi Vendrell i el fet d'escriure per a un mitjà parlat em va fer veure que és absurd que quan escrius un llibre hagi de ser diferent. I això n'accelera el procés.

—*Ara que n'heu parlat se m'acut de preguntar-vos si no creieu que és una llàstima que s'hagi perdut aquell esperit inicial de Catalunya Ràdio que simbolitzava l'espai d'en Vendrell, amb Barnils.*

—És que era un esperit bastant incontrolat. I eren els 80. Ara les coses han canviat molt. Hi ha menys il·lusió. També ho veig en la premsa en català, en tots els mitjans en català. Hi ha com una sensació de frustració. Que no hi ha tant país com ens pensàvem. Que no és que siguem un país petit. És que no són ni mig país.

—*Pàgina 96 del llibre. "L'exigència de qualitat en aquest país és mínima", diu el narrador. L'autor pensava en cap país determinat?*

—Home, pensava en aquest nostre. Com que en el conte no es diu el país, el lector es preguntarà si és aquí o no. També s'ho preguntaran els lectors dels altres països, quan el tradueixin. Tothom podrà pensar en el seu.

—*Alguns dels contes de Guadalajara, perdoneu-me l'observació personal, podrien, crec, haver acabat de forma diferent. Teníeu sempre decidit el final abans de començar-lo a escriure?*

—No, mai. En el primer, segur que no, perquè quan vaig trobar la possibilitat que se li acostés una noia vaig veure clar el final. En els altres, el final, el tens pensat d'una manera boirosa.

—*Quan us pregunten per què escriviu doneu sempre la mateixa resposta?*

—No. M'ho han preguntat moltes vegades i cada cop he canviat la resposta. Fins i tot m'ho va demanar el diari *Libération*, i n'han fet un llibre amb les respostes dels escriptors. Cada cop respon una cosa diferent. Per lligar, per guanyar diners. Però, és clar, no saps per què escrius i no t'imagines la vida sense escriure. No pots dir per què.

—*Com no es pot dir el perquè de tot plegat, oi?*

—No, és clar. Aquesta és una d'aquelles preguntes amb trampa,

com ara: creus en la felicitat? o quin llibre t'enduries a una illa deserta? I sempre busques una resposta brillant, per quedar bé. Ja saps que no contestes la pregunta, que fas una pirueta de cara a la galeria.

—*Què penseu, quan els entrevistadors us fan les preguntes? Penseu en més coses que no la pregunta?*

—Primer penses contestar-les totes, i a vegades n'hi ha de grandiloqüents, que et quedes parat i traves. L'altre dia un que no diré de quin mitjà és em va preguntar: "Els teus textos participen de la subversió de l'establert?" És clar, em va caure un colló per cada camal. Una altra: "*Contemplas el desvalimiento del hombre, su realidad precaria?*". No saps què fer. I passa sobretot en entrevistadors molt joves. Suposo que volen demostrar que han llegit molt, que han passat per la universitat.

Quan el narrador del conte 'La literatura', un dels relats inclosos al llibre 'Guadalajara', escrivia que l'exigència de qualitat en aquest país és mínima, Monzó pensava en el nostre.

—L'última vegada que us vaig veure va ser a la barra d'un bar-restaurant de Barcelona, a l'Eixample. L'establiment exhibia un cartell d'adhesió a la campanya de normalització del català. Tots els cambrers parlaven castellà i la carta que em van passar a la taula també era redactada en castellà. Sempre he pensat que l'adhesió de l'establiment a la llengua consistia a convidar-hi un escriptor català. Ens ho podeu confirmar?

—No. No recordo el bar, però la història no em sona gens estranya. La normalització consisteix a dir que t'adhereixes i no fer-hi res més. Això de banda, de convidar, als bars d'aquí, no ho fan mai. Als Estats Units, quan has begut tres o quatre copes, acostumen a oferir-ne una altra de franc.

—Ara escriviu a La Vanguardia. No us ha fet por d'entrar-hi?

—No, gens ni mica. Per què me n'hauria de fer?

—Potser algun tipus de lector del diari es pot escandalitzar.

—A veure. Jo crec que això del lector tipus dels diaris cada vegada és menys clar i potser s'escandalitzaran els primers dies, alguns, molt pocs, però quan fa alguns dies ja veuen de quina corda vas i ho troben normal. A *El Periódico* i a *l'Avui* també hi havia lectors tipus que es queixaven i escrivien cartes.

—Creieu que l'articulista, com la ràdio, ha influït l'escriptor?

—Suposo que sí. Hi ha una agilitat i un ofici que et ve del fet d'haver de fer un article i enllestir-lo en dos dies. I, a més, et fa veure la necessitat que allò que expliques s'entengui de seguida.

—I els crítics?

—Home, influït potser és una paraula molt forta. El que han fet, és fer-me veure moltes coses que no sabia. Quan publiques un llibre és agradable veure el que diuen i comprovar si t'hi reconeixes.

—I l'editor?



—Ara escriviu a 'La Vanguardia'. No us ha fet por d'entrar-hi?

—No, gens ni mica. Per què me n'hauria de fer?

—Potser algun tipus de lector del diari es pot escandalitzar.

—A veure. Jo crec que això del lector tipus dels diaris cada vegada és menys clar i potser s'escandalitzaran els primers dies, alguns, molt pocs, però quan fa alguns dies ja veuen de quina corda vas i ho troben normal.

molt bo, però li fan fer coses que no hauria de fer. Si fas entrevistes, acceptaré, li vaig dir, criticant-te. Criticant les entrevistes tipus, les entrevistes tòpiques. Si la fan a un actor, tot és un èxit de públic. Si a un escriptor, la fan sense haver llegit ni la solapa. Al futbolista: banalitats recurrents. La idea tenia gràcia. Era fer l'anàlisi de la impossibilitat de fer una entrevista. Però al segon dia vaig veure que no es treballava prou, que l'únic que s'ho prenia seriosament era jo i vaig fotre el camp. Sempre penso que m'agradaria molt de fer televisió, però no en aquelles condicions. M'agradaria de fer un programa en la línia que va dels *Monthly Pitton* a *The Day Today* però, és clar, no hi ha ni les condicions, ni la llibertat, ni les ganes, ni la possibilitat de fer-ho. Seria una cosa que em faria il·lusió. Però amb un grup de gent que tingues ganes de treballar, és clar. No vull dir arribar cinc minuts abans de començar el programa.

—Aquesta, no me l'havien feta mai. Vejam... A mi, m'ha servit per entendre que un editor és un individu que, a més d'engegar tot el procés, pot aconsellar-te i ser el primer crític. I això t'ajuda a corregir errors. Amb en Vallcorba hi ha una relació com de frontó. Em serveix per fer rebotar el llibre i variar coses, polir coses. Estic convençut que, si un dia li porto un llibre i no li agrada, no me'l publicarà perquè sé que ho ha fet amb una altra gent i això et dóna tranquil·litat. Saps que quan t'equivoquis, t'ho farà veure. Un escriptor més del que publica. Tinc relats i contes desats. Si un dia et despistes amb els controls, saps que l'editor sempre hi serà per posar-los.

—L'última experiència televisiva va tenir un final inesperat, un final d'abans d'hora. Què hi va passar?

—Vaig fer un any de televisió, 52 capítols, amb en Mikimoto. I després, ja estava. El tercer any em van dir, torna. Jo li criticava que no sabia fer entrevistes, no en tenia l'esperit, no servia. Crec que en Mikimoto és

